

"גם לנשמה מגיע אוכל"

ה'לות לחשהה ח'דו'ים ואקטואל'יה לפי סדר פרש'ות השבוע

פרשת בהעלותך שנת תשפ"ג

1. מה השבח של אהרן הכהן שלא שינה ממה שהקב"ה ציווה אותו והרי כל אחד יעשה כן ?
2. האם יש חיוב לכבד לוי קודם לישראל מכיוון שהוא מקודש יותר ? הוכח מפרשת השבוע !
3. האם מי שהולך הרבה בדרכים קשה לו להיות ירא שמים ? הוכח מפרשת השבוע !
4. אדם העוסק במצווה שפטור מן התפלה האם אחר כך צריך להשלים את אותה התפילה שלא התפלל ? הוכח מפרשת השבוע !
5. האם מותר לכוהנים להיכנס לקברי צדיקים ? הוכח מפרשת השבוע !
6. האם מותר לכתוב שם בתוך ספר תורה בסופו כדי שאם ייגנב ידעו מי הבעלים ? הוכח מפרשת השבוע !
7. השותה מים בימי הקיץ החמים כדי להתקרר או כדי שלא לאבד נוזלים האם צריך לברך כיון דאינו לצימאו ? הוכח מפרשת השבוע !
8. מדוע המתלוננים בכו על האוכל שהיה להם במצרים בלשון עתיד אשר נאכל במצרים, הרי הם כבר יצאו ממצרים ?
9. אדם שיוצא ידי חובת קידוש מאחר האם צריך לכסות את החלות מכיוון שבפועל הוא אינו עושה קידוש ? הוכח מפרשת השבוע !
10. האם אפשר לכסות את החלות עם מפה שקופה או מפה עם חורים ? הוכח מפרשת השבוע !
11. האם אפשר לקיים מצות לחם משנה בחלה שאולה ? הוכח מפרשת השבוע !
12. אדם הרואה ברחוב מודעה להתפלל על חולה האם יש לו חיוב להתפלל על החולה ? הוכח מפרשת השבוע !
13. מדוע משה רבינו לא התפלל על מרים אלא רק אחר שאהרן ביקש ממנו ?
14. מתי צריכים לקום מפני גר זקן האם כשיעבור שבעים שנה מעת שנולד, או מרגע שהתגייר ? הוכח מפרשת השבוע !

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

מה השבת של אהרן הכהן שלא שינה ממה שהקב"ה ציווה אותו והרי כל אחד יעשה כן ?

לבד הקפיד שתהיה מול פני המנורה ולא הקפיד על ההעלאה, ואהרן הוסיף ועשה אפילו ההעלאה מול פני המנורה כמו שנאמר אל מול פני המנורה העלה נרותיה.

הרה"ק רבי מאיר מפרימשאלן זצוק"ל בספרו דברי מאיר כתב: שאף על פי שנתעלה אהרן במעלה העליונה להיות הכהן מאחיו לא שינה את דרכו בקודש ונשאר ומקודם מעורב עם הבריות, יושב בתוך העם, מביא שלום בין איש לרעהו ונשמר שלום ואהבה בין איש לאשתו, בא בין הבריות ומשוחח עמם ומקרבם למצוות, וזה שלא שינה, שלא שינה את עצמו.

השפת אמת מבאר: מכיוון שדרך האדם כאשר הוא עושה מצוה פעם ראשונה הרי הוא עושה את המצווה בהתלהבות גדולה מאוד, אבל ככל שהאדם עושה את המצווה יותר פעמים הרי הוא עושה את המצווה עם פחות התלהבות, ולכן באהרן הכהן המעלה הייתה למרות שהוא הדליק את המנורה כבר כמה וכמה פעמים, בכל אופן אהרן לא שינה את ההתלהבות והוא עשה את הדלקת הנרות באותה ההתלהבות כמו הפעם הראשונה, וזו הכוונה שלא שינה את ההתלהבות והשמחה, וכמו ההתלהבות שהייתה בפעם הראשונה היה בפעם השני והשלישי וכן הלאה.

ובספר תיקון משה בשם החתם סופר כתב: הדלקת נרות וקטורת היה בפעם אחד כמו שכתוב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וגו' וקטורת מעשרת כמו שאומרת הגמרא במסכת יומא (דף כ"ו) והדלקת נרות מחכמת בתורה כמו שכתוב כי נר מצוה ותורה אור, ואם כן הרי לא היה להאריך להדר גם לגבי הקטורת, לזה שיבח הכתוב שלא שינה מעבודת הדלקה לעבודת הקטורת, הגם שעל ידי זה לא יזכה לעושר.

הפנים יפות מבאר: שהיה צריך זהירות יתירה מפני שנטמאה המנורה באהל בשעת מיתת נדב, ולא מבעיה אם נטמאת הפתילה והיה צריך להדליק בפתילות ארוכות ולא על ידי קינסא, כדאיתא בגמרא במסכת שבת (דף כ"ב) והיה צריך להסב ראשי הפתילות אל צד נר המערבי, דכתיב אל מול פני המנורה והיה צריך לעשות פשוטי כלי עץ, ואפילו לפמ"ש שלא נטמאה הפתילה מכל מקום היה צריך זהירות גדולה שלא לגעת במנורה עצמה, והיינו שבחו של אהרן שלא שינה והעלה אל מול פני המנורה, ונזהר מנגיעה. בספר זיכרון זאת לחוזה מלובלין זיע"א כתב: ע"פ מה דאיתא בגמרא במסכת שבת (דף ק"ט ע"ב) וכן בגמרא במסכת חגיגה (י"ד ע"א) וכן בגמרא במסכת גיטין (דף מ"ג ע"א) על הפסוק "והמכשלה הזאת תחת ידך אלו דברי תורה שאין אדם עומד עליהם אלא אם כן נכשל בהם, ועל זה התפלל דוד המלך "דרך שקר הסר ממני ותורתך חנני" (תהילים קי"ט כ"ט) והיינו שלא יצטרך לבא על האמת ע"י מכשול אלא ותורתך חנני, וזה מגיד הכתוב שהיה שבחו של אהרן שלא שינה אפילו בפעם הראשון לא נכשל בה.

הדברי יציב בספרו שפע חיים (ליקוטי תורה חלק י"ז פרשת בעלותך) ביאר: שאהרן הכהן ברוב ענוותנותו חשב בעצמו שאין הוא ראוי לעשות עבודה קדושה כזו כהדלקת המנורה לפני השי"ת אשר היא איננה הדלקה בלבד אלא יש בה בעניינים גבוהים וסודות עליונים עד שאפילו משה רבינו נתקשה בעשייתו עד שהקב"ה הראה באצבע ובכל פעם שהלך להדליק המנורה היה חרד ונרתע ונשבר לבו בקרבו וכי ראוי להתקרב לעבודה קדושה כזו, וזהו מה שאמר הספרי ויעש כן אהרן וגו' כאשר ציווה ה' את משה להגיד שבחו של אהרן שלא שינה שכל מה שהדליק את המנורה היה רק כדי שלא לשנות מציווי השי"ת דאל"כ היה נמנע מרוב ענוותנותו.

האם יש חיוב לכבד לוי קודם לישראל מכיוון שהוא מקודש יותר? הוכח מפרשת השבוע!

יהושע בן לוי סועד מימיו עם מי שהוא גדול ממנו, אבל אם מצד לוי קאמר ניחא דאפילו בגדול ממנו לא הניח לברך לפניו מפני גדולת לוי דידה. ובמגן אברהם (סימן ר"א) הביא ראייה שיש חיוב לכבד לוי: מהא דאמרין בחרוז לברית נודה לשמך כו' ברשות הכהנים והלויים, חזינן דיש חיוב לכבד לויים. אבל המגן אברהם דוחה זאת דאין ראייה מזה: משום דיש גורסים ברשות הכהנים הלויים, דהכוונה דהכהנים איקרו לויים, אבל לויים אין צריך לכבד. והביא עוד ראייה: מהא דאמרין במשנה במסכת הוריות (דף י"ג ע"א), וכן נפסק מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן רנ"א ס"ט) לוי קודם לישראל, וכיון דחזינן דליטול צדקה ולקרות בתורה קודם אם כן הוא הדין לשאר דברים דאין לימוד למחצה. והביא דברושלמי סוף הוריות איתא שצריך לכבד לוי רק בזמן בית המקדש קיים, אבל בזמנו לוי וישראל שווין. אבל מסיק המגן אברהם דמדברי מרן השולחן ערוך (יו"ד סימן רנ"א ס"ק ט"ו) שכתב דלוי קודם לישראל לגבי להחיותו משמע דלא פסקינן כמו הירושלמי וכמו שכתוב הבית יוסף שם, וצ"ע למה דהא רש"י פרשת ראה דברים (י"ב י"ט) פירש את הכתוב הישמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך, דהיינו דווקא בארץ ישראל אבל בגולה אינך מוזהר עליו, וכן איתא בספרי שם.

"ויעש כן אהרן" (ח ג).

והקשו המפרשים: יש לעיין איזה שבח זה לאהרון שלא שינה כלום מכל מה שהקב"ה אמר לו, וכי מה הרבותא שאהרן עשה רצון הבורא?

החתם סופר בדרשות (חלק ב' ע"מ שצ"ד), והחיד"א בספרו נחל קדומים, והכלי יקר (במדבר פרק ח), והאמרי אמת מגור הובאו דבריו בליקוטי יהודה (בהעלותך) מתרצים: אף על גב דאמרין דהדלקה כשירה בזר, מ"מ אהרן עשה זאת בעצמו בגלל חשיבות המצווה, וזו הייתה המעלה של אהרון שלא שינה, ואפילו ביום הראשון שמתו בניו, ומכיוון שמדרכו של האבל שלא להדליק נרות כדאיתא במדרש רבה (איכה א' א') מלך בשר ודם אבל מכבה פנסין, מכל מקום אהרון הדליק, ונהי שנצטווה אהרן ומן המקדש לא יצא שלא יחלל עבודתו ושלא להניחה מפני אביו, מ"מ הדלקת נרות שלא הייתה מוטלת עליו כי כשירה בזר ולא היה מחויב להדליק ביום ההוא ואפילו הכי לא שינה.

המהרי"ל דיסקין (בהעלותך) מבאר: שהחידוש הגדול הוא שאף על פי שאהרן היה גבוה ולא הוצרך לעמוד על מעלה המדרגות, מ"מ כדי שלא לשנות לדורות את סדר ואופן ההדלקה אהרון עמד על המעלה וזהו שבחו שלא שינה.

הפנים יפות חולק על דבריו של המהרי"ל דיסקין וסבירא ליה שלמרות שאהרון היה גבוה בכל אופן גם אהרן היה צריך לעלות על המעלות בשעת הדלקה, והוא על פי מה דאיתא בגמרא במסכת סוטה (דף ל"ח ע"א) שבמקדש היו נושאים כפיהם למעלה מראשיהם חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציץ, ואף לפי מה שכתבו התוס' דשלוש אמות הם חוץ מהראש, מכל מקום אי אפשר לצמצם שיהיה ידיו למטה מן הציץ.

ובאגרא דכלה (בהעלותך) כתב על פי מה דאיתא בספר חסידים שהיה צדיק אחד דבוק מאוד בדביקות נפלא להשי"ת, והבריות לא היו יודעים ערכו הנפלא, ועשאוהו לשמש בבית הכנסת והיה ממלא הנרות של בית הכנסת שמן, ומחשבתו היה משוטט באהבת יוצרו, והיה שופך השמן אצל הכלים מבלי הודע עד שחשבוהו למשוגע, עד שחכם העיר והרגיש שזה מגודל דביקותו, ואמר להם שאותו השמש יהיה לחכם במקומו, והוא יהיה לשמש תחתיו, והנה תתבונן מזה כי יש צדיקים אשר לגודל דביקותם בקונם, מתבטל הרגש גופם ואינם יודעים לאמן ידם במעשה מורגש בעשיה, הגם שהוא דבוק בקונו, עם כל זה יפעול בגופו במעשה מורגש מבלי שינוי, והנה כוונת הדלקת המנורה בבית המקדש היא כוונת עצמות לייחד כל המאורות, והנה אהרן קדוש ה' כיוון את כל הכוונות הללו בדביקות ובהתלהבות רבה, ואף על פי כן לא התבטלו ההרגשות שלו ונתן את השמן במנורה ולא נשפך לחוץ, וזהו מה שאמר רז"ל להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, היינו שאהרון לא עשה כמעשה דארתו חסיד, הגם שהדליק את המנורה עם כל הכוונות הנוראות בדביקות, ומה יונעם לזה פירוש הפסוק ויעש כן אהרן היינו שלא שינה כלל הן במעשה הגופני הן ברוחני, ומפרש מה עשה, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, ולא שפך לחוץ וגם במעשה הרוחני לא החסיר הכוונה בדביקות, כאשר צוה ה' את משה. וכן כתב בישמח ישראל: אילו היה הקב"ה מטיל מצוה זו של הדלקת הנרות על רבי לוי יצחק מברדיטשוב הוא היה שובר את המנורה ושופך את השמן מרוב התלהבות. הכלי יקר מתיר: שהקב"ה אמר לאהרון אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות ולא הקפיד על ההעלאה שתהיה מול פני המנורה כי אם על ההארה

"והבדלת את הלויים מתוך בני ישראל והיו לי הלויים" (ח' י"ד).

יש לעיין האם יש חיוב לכבד לוי ולהקדימו בכל דבר קודם לישראל שהרי מבואר בפרשת השבוע שהקב"ה קידש אותם יותר או דילמא אין חיוב לכבד לויים קודם לישראל.

הנה איתא במשנה במסכת הוריות (דף י"ג ע"א) וכן פסק מרן להלכה בשולחן ערוך (יו"ד סימן רנ"א ס"ט) דלוי קודם לישראל להחיותו לתת לו צדקה, אם כן מסתבר דהוא הדין לגבי כל הדברים דצריך להקדים הלוי קודם הישראל.

אבל בטור אורח חיים (סימן ר"א) כתב וז"ל: גרסינן בירושלמי אמר רבי יהושע בן לוי מימי לא ברכתני לפני כהן, ולא בירך ישראל לפני ורבי יהושע בן לוי, לוי היה, ויראה לכאורה שיש ללוי דין קדימה לברך לפני ישראל במקום שאין שם כהן.

וממשיך הטור והביא שהר"מ מרוטנבורג חולק על כך: וסבירה ליה שאין ללוי דין קדימה קודם לישראל, והא דקאמר רבי יהושע בן לוי שלא בירך ישראל לפניו, לא מצד שהוא לוי אלא מצד גדולתו אמר שאף פעם לא בירך ישראל לפניו, חזינן דהוא סבירה ליה דאין לכבד ללוי לברך קודם לישראל. הבי"ח (שם) הקשה על דברי המהרי"מ מרוטנבורג שכתב שמצד גדולתו קאמר רבי יהושע בן לוי שאף פעם לא בירך ישראל לפניו: וכי אפשר שלא היה רבי

להחיות, ובהא יש קדימה ללוי על ישראל, דמחר יבנה בהמ"ק ויחזור הלוי לדוכנו, מה שאין כן בההיא או"ח סימן ר"א דמייירי לענין לכבדו ולהקדימו לפי שעה, ס"ל למהר"ם שאין לו קדושה יותר מישראל. ואולם יש להקשות: לפי השיטות דס"ל שיש חיוב לכבד לברך לוי ראשון, מהא דאמרין בגמרא במסכת גיטין (דף נ"ט ע"ב) אמר אביי נקטינן אם אין שם כהן נתפרדה חבילה, ופירש רש"י נפסק הקשר איבד הלוי את כבודו כו' ואינו קורא כלל כו' אבל כו' שמעתי שאין סדר לדבר להקדים לוי לישראל ומי שירצה יקדים, והקשה הדרישה (או"ח סימן ר"א): מדוע שלא יהא חיוב לכבדו את הלוי ראשון? ומתוך: בקריאת התורה שהיא בציבור שאני וכמו שיש חילוק דכהן שבבית הכנסת אסור למחול ועל השולחן בסעודה יכול למחול.

ובערוך השולחן (או"ח סימן קל"ה סעיף י"א) דאימתי קידשה התורה להלוי שיקדם להישראל כשיש כהן אבל כשאין כהן אין יחוסו כלום וזהו דלמדנו מקרא הכהנים בני לוי כלומר אימתי הם בני לוי שיקדמו לישראל כשיש כהן.

האם מי שהולך הרבה בדרכים קשה לו להיות ירא שמים? הוכח מפרשת השבוע!

ובספר החיים לאחיו של המהר"ל (פרק ה') כתב: אותם בני אדם שלא יתנו מנוח לכף רגלם תמיד רצין ושבין אחרי הבלי העולם הזה, הן בכלל השרצים שנקראו כן על שם שרצים ושבבים תמיד ולא יניחו, גם כל מרבה רגלים הוא סימן טומאה, להיפך מן ישיבת אהלים שהוא סימן טהרה.

וביסוד זה מתרצים אחרונים קושיא נפלא: כיון שבמלחמה היו יוצאים רק אלו שהיו יראים ושלמים בלי שום עבירה אפילו קלה, איך יכול להיות שהתורה התירה כשיוצאים למלחמה לתחתן עם אשת יפת תואר ואיתא בגמרא במסכת קידושין (דף כ"א ע"ב) דטעם הדבר שהתירה התורה משום דלא דיברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באיסור, וזה קשה להבין, כי הלא כל צְבָאוֹת ה' עם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיּוֹצֵאִים לְמַלְחָמָה היו כולם צדיקים וקדושי עליונים, מנוקים מכל סיג עוון ואשמה, עד שאמרו חז"ל בגמרא במסכת מנחות (דף ל"ו ע"א) שאם הקדים תפילה של ראש לשל יד עבירה היא בידו וחוזר עליה מעורכי המלחמה, מזה נראה כי לא נמצא במ שום שמך דְּבַר אֲשֶׁמָּה גם בקל שבקלות, ואיך יעלה על הדעת שנוצרך לצדיקים כאלו להתיר להם אשת יפת תואר, מדאגה מְדַבֵּר מן יקחנה באיסור ויעשה תועבה כזו.

ומתוך החפץ חיים בשם האלשיך הקדוש שכיוצאים בחוף ונכשלים בראיה אסורה כמה שזה יכול לפגום על האדם.

אדם העוסק במצווה שפטור מן התפלה האם אחר כך צריך להשלים את אותה התפלה שלא התפלל? הוכח מפרשת השבוע!

מצוה, ולדעתי כ"ש הוא דהא כשנתעסק בצרכי ציבור גם כן עבד עבודת הש"י.

הט"ז (יו"ד סימן שמ"א ס"ק ה') תמה על דברי הדרישה וז"ל: ותמה אני אם יצאו דברים אלו מפיו, דהא כל שהוא אונס מקרי פטור מתפלה ובהדיא אמרו באונס דמתפלל אחר כך שתיים כמו שכתוב בשו"ע או"ח סימן ק"ח, ותו דהרי כתב בתרומת הדשן (סימן ה') במי שהיה טרוד אצל הפקיד מחמת חוב ולא היה יכול להיפטר אלא אם כן בהפסד ממון ובתוך כך עבר זמן התפלה דמיקרי אונס, אף על גב דמחמת ממון הוא ומתפלל אח"כ שתיים, הרי לך בהדיא אף על גב דהיה פטור באותה שעה מתפלה מחמת טירדא דמיקרי אונס וה"ה נמי פטור מחמת טירדא דמצווה וא"כ נסתרה דעת בעל הדרישה בזה בפירושו, והא דלמד דין זה מן אבלות דהכא, אין הנדון דומה לראיה, דדווקא אם הפטור בא מחמת דבר אחר דהיינו שהוא עצמו יכול להתפלל בלי שום מניעה אלא שהאבלות פוטרנו בזה אין תשלומין אחר כך מה שאין כן אם הפטור מחמת טירדא אין זה קרוי פטור מצד עצמו אלא אונס דהא באמת אי אפשר לו להתפלל דזה נקרא פטור ולא אונס שאין לו פנאי והוה כמו חולה שאין יכול להתפלל ועל זה תקנו תשלומין דמיקרי פטור מחמת אונס כיון שאי אפשר לו כן נ"ל ברור.

ובשו"ע (שם) בנקודות הכסף דחה את קושיית הט"ז על הדרישה וז"ל: דדווקא באונס שחייב מן הדין, אלא משום דאונס הוא פטור דינא הכי, אבל כשלא היה חייב מן הדין כלל פטור אח"כ, והלכך בעוסק בצרכי ציבור, כיון דאינו חייב כלל מן הדין, משום דהעוסק במצווה פטור מן המצווה, ובזה נדחו כל דבריו, ועיין בבאר היטב שם.

ולענין הלכה: פסק המשנה ברורה (סימן צ"ג ס"ק ח') על מה דאיתא בדברי מרן בשולחן ערוך (סעיף ד') העוסק בצרכי צבור כעוסק בתורה דמי, דאינו צריך לפסוק להתפלל, וז"ל ואין צריך להתפלל מנחה שתיים בשביל תשלומי שחרית, שכיון שבשעת חובתו היה פטור ממנה מן הדין אין צריך לתשלומים כלל.

וכך פוסק המשנה ברורה על מה שמבאר בדברי מרן בשולחן ערוך (סימן ק"ו ס"ק א') שהאנשים המשתתפים בהלוויה ומלווים את המת, שאין למטה צורך בהם, פטורים מתפילה, וז"ל: ואם עבר זמן תפלה עי"ז אין

ובפנים יפות (פרשת ראה) תירץ: דלא קשה מדברי רש"י הזה על דרך שאומרת הגמרא במסכת קידושין (דף ל"ז ע"א): כתיב "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה", כאן במצות התלויות בארץ כאן במצות שאין תלויות בארץ כגון מעשר תבואות הקרקע, מעשר ראשון ומעשר עני אין נוהגים אלא בזמן שבת המקדש קיים, אבל בשאר צדקות דכתיב כל ימך, לעולם הלוי קודם.

ומקשה הדרישה (יו"ד סימן רנ"א אות ג): לפי שיטות שאין חיוב להקדים לוי לענין ברכת המזון, מאי שנא דלענין צדקה להחיותו איתא במשנה במסכת הוריות (דף י"ג ע"א) שצריך להקדימו כיון שאין לו דין קדימה לענין ברכה, למה יהיה לו דין קדימה לענין צדקה להחיותו טפי מלענין ברכה ושאר דברים שבקדושה, דהא אדרבה עיקר קרא בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי לשאת את ארון וגו' דילוף מיניה בבאר שבע בגמרא במסכת הוריות (דף י"ג ע"א) דלוי קודם לישראל איירי לענין דברים שבקדושה, וצריך לי עיון. הדרישא כתב לתרץ: דשאני ההיא דהוריות דמייירי לענין

ותמי לְהַסֵּב בְּבֵיתוֹ וּבְחֻמּוֹתָיו, וְיִשֵּׁם שׁוֹב מְקוּמָתוֹ וּמְקוּמַת שֵׁם עוֹלָם אֶתְּרֵלּוֹ אֲשֶׁר לֹא יִקְרָת

אתה שתמיד רצית להנציח את קרובך ויקירך בצורה מכובדת הנצחה זו יכולה להיות שלך!

אנו נערכים להגדלת חדר השיעורים שיפוך והרחבת עזרת הנשים ובניית ארון קודש.

בוא ותהיה חלק בכל העשייה הרוחנית ושותף בכל הזכויות של לימוד התורה והתפילה ברכישת ובתרומה של אמה על אמה.

לפרטים נוספים הרב יוסף ויצמן: 052-8144488

הרב שמעון נעים: 058-7700681

ניתן לתרום ולסייע גם בביט במספר: 052-8144488

bit bit

בית המדרש "בית יוסף" לוי רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל היסוד

רחוב קרית יערים 32 גבעתיים

"והאיש אשר הוא טהור ונדרך לא היה".

הנה ברבי עקיבא איגר בפרשת השבוע כתב על דרך מליצה, דהנה כשהאדם יושב בביתו הרי הוא מקיים כל המצוות כראוי, אבל כשיוצא לדרך שוב אינו מקיים המצוות כתיקונן כי מאוד צריך האדם לזהר אם ירחיק נדודו ויצא לחוף לבל ייפול ברשת היצר, וזהו שמרומנו בפסוק "והאיש אשר הוא טהור" כלומר מי הוא האיש הטהור, ובדרך לא היה.

"ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש" (טו).

הגמרא במסכת סוכה (דף כה ע"א) מביאה מחלוקת מי היו אותם אנשים: "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" (במדבר ט, ו), אותם אנשים מי היו, נושאי ארונו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר מישאל ואלצפן היו, שהיו עוסקים בנדב ואביהוא, רבי יצחק אומר... עוסקים במת מצוה היו שחל שביעי שלהן להיות בערב פסח" ויש לעיין מה זה משנה לנו חוץ מייצר הסקרנות מי היו אותם אנשים? מה והנפק"מ להלכה למעשה לנו לגבי אותם האנשים: ובעיקר מדוע אותם אנשים באו בטענה ושאלו למה נגרע? והרי הפסוק עצמו אומר מה היא היסב "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם". ועל כך דנו בשיעור בבית המדרש שלנו "בית יוסף" בגבעתיים זאב ובעזה"י יזכנו הקב"ה לזכות ולהוציא את הדברים בספר נוסף על פרשיות השבוע.

ומכאן לומדת הגמרא במסכת סוכה (דף כ"ה ע"א) דהעוסק במצווה פטור מן המצווה, מכיוון דחזינן שאותם אנשים הללו נטמאו למתי מצוה, אף על פי שבזה בטלו את המצווה של קרבן פסח.

יש לחקור אדם העוסק במצווה שפטור מן התפלה האם צריך להשלים לאחר שסיים את העיסוק במצווה את אותה התפילה שלא התפלל כאשר היה עסוק במצווה כמו דקימ"ל במי שנאנס ולא התפלל דצריך להשלים אח"כ ולהתפלל שני תפילות או דילמא עוסק במצווה אין צריך להשלים אח"כ את התפילה שחיסר.

והנה כתב מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן שמ"א ס"ב): מי שמת לו מת בשבת, יאכל במוצאי שבת בלא הבדלה, ולא יתפלל, ולא בבוקר קודם קבורה, ולאחר קבורה יתפלל תפלת שחרית, אם לא עבר זמנה, אבל תפלת הערב לא יתפלל, שכבר עבר זמנה, ולא דמי לשכח ולא התפלל ערבית שמתפלל שחרית שתיים, כיון שבלילה לא היה חייב להתפלל.

וכתב על כך הדרישה מכאן היה נראה דהוא הדין למי שמתעסק בצרכי ציבור וכיוצא בו בזמן התפלה שפטור מלהתפלל, וכמו שכתב הטור (סימן צ"ג) ומתוך העסק עבר זמן אותה תפלה שגם כן אין צריך להשלימה בזמן תפלה שאחריה להתפלל שתיים, אחד לתשלומים כיון שג"כ בזמן העסק היה פטור מתפלה כמו באבלות דהכא, דמה לי אונס דאבלות או עסק

צריך להשלים בתפלה הסמוכה כיון דבשעת חובתו היה פטור מן הדין וכדלעיל בסוף סימן צ"ג, ובשער הציון (שם ס"ק ד') הוסיף ואפילו לפי שיטת הט"ז צריך להשלים, כבר פסקו כל האחרונים דלא כשיטת הט"ז.

האם מותר לכוהנים להיכנס לקברי צדיקים? הוכח מפרשת השבוע!

וכן יש ראייה: מדברי הרשב"ם שכתב בגמרא במסכת בבא בתרא (דף נ"ח ע"א) דרבי בונאה הויה מציין מערתה של האבות, כדי להכיר מקום הטומאה ולא יביאו טהרות דרך כאן שלא יאהיל על הקבר, חזינן דקברי צדיקים מטמאים, וכן יש ראייה מהא דכתב רש"י בגמרא במסכת בבא מציעה (דף פ"ה ע"ב) על הא דאיתא בגמ' שם ריש לקיש הויה מציין מערתה דרבנן, דלכן ציין שלא יכשלו בהם כוהנים להאהיל על המת. ולהלכה: כתב בשו"ת מהרי"ל (סימן ר"ט) דאסור להיכנס לכוהנים לקברי צדיקים. ובשו"ת טוב טעם ודעת כתב להגרש"ק (מ"ג ח"ב סימן רל"א) דכהן המטמא לקברי צדיקים אין לו דין כהן ואין צריך לנהוג בו קדושה.

וכן בפאת השולחן הלכות ארץ ישראל (סימן ב' ס"ק י"ח) כתב שיש למנוע מנהג בני אדם כוהנים שהולכים על קברי צדיקים, באומרים שקברי צדיקים אינם מטמאים, וטעות הוא בידם כי מי גדולים וצדיקים מאבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב ויוסף שאמרו רבותינו בגמרא שעצמותיהם מטמאים, וכן כתב בשו"ת זית רענן (ח"ב סימן כ"ו) שאסור לכוהנים ללכת אל קבר רחל אמנו דנקטינן לחומרה דקברי צדיקים מטמאים.

ובשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן רל"א) כתב מי יעז להקל נגד הראשונים והאחרונים, והפוסקים שכתבו בהלכה ברורה בלי חולק באיסור דאורייתא החמור של טומאת כוהנים שאסור להיטמאות לכוהנים לקברי צדיקים, עיין דברי יחזקאל (בסוף הספר סימן א'), וכן בארחות חיים (ארו"ח סימן תקפ"א), וכן בשדה חמד הלכות ראש השנה.

האם מותר לכתוב שם בתוך ספר תורה בסופו כדי שאם ייגנב ידעו מי הבעלים? הוכח מפרשת השבוע!

מספק יעשה וממ"נ זה טוב דאם צריך הרי עשה כהלכה, ואפילו אם אינו צריך ממ"מ אינו פוסל את הספר תורה. וכן כתב בשו"ת בית אפרים (יו"ד סימן ס"ד) מובא בפתחי תשובה (יו"ד סימן ער"ה ס"ק ו') דמי שכתב אות אחת מיותר בספר תורה אינו פוסל.

והקשה הנודע ביהודה: מהא דכתב הרמב"ם בהלכות ספר תורה (פרק י') שאחד הדברים שפוסל ספר תורה כאשר אדם הוסיף אפילו אות אחת, אם כן משמע שאסור להוסיף אות אחת בספר תורה לחנם; ומתוך הנודע ביהודה: שהכוונה היא שכתב אות בתיבה שהיה צריך להיות חסר ועושהו מלא, אבל סתם להוסיף בין הפרשיות ליכא שום איסור, אם כן לפי זה יהא מותר לעשות סימן בסוף הספר כדי שלא ייגנב.

ויש לעיין האם כתיבה מעברו החלק של הקלף - האם דינה שווה לכתב שנכתב מעברו הכתוב; כמו כן האם סימון בחריטה, בהבלטה או בחירור - האם דינו ככתב בדיו, וכשם שדיו פוסל, כן סימון זה פוסל, או לאו; וכן יש לעיין האם כתיבה בכתב סתר - האם דינה ככתיבה או לאו?

ובשו"ת בית אבי (ח"ג סימן קי"א) הסתפק ודן בשאלה האם מותר לכתוב סימן או שם בתוך הספר תורה, כדי שלא ייגנב. וכתב: דלכאורה יש לפשוט מהא דכתב הרמב"ם בהלכות מזוזה פ"ה ה"ד) שאותם אלו שכותבים מבפנים חותמות לא די שביטלו המצווה, אלא שאין להם חלק לעולם הבא.

ולפני מספר שנים כאשר דנו בדבר בבית המדרש שלנו אחד מהת"ח שליט"א העלה תמיהה על הראיה שהרמב"ם כתב הטעם משום דעושהו קמיע חזינן שאפילו חותמות פוסל, א"כ יש לאסור לכתוב חותמת בסוף הספר כדי שלא ייגנב.

ולענין הלכה: מחמירים שלא לכתוב שם בצד הכתב, רק יכתוב בחוץ על צד השני כדי שלא ייגנב, עיין בשו"ת אגרות משה יו"ד ח"ב סימן ל"ג.

קריאת התורה בספר גזול

לכל דיון בנושא גניבות יש שני קצוות, הנגזל והאדם שרוכש את הגזול כאשר המתווך ביניהם הוא הגזול עצמו. נזילות בשני הקצוות היא המאפשרת לגזול לעשות את פעולתו בבטחה. ולכאורה נראה סתמית שוק ספרי התורה הגנובים פשוטה יותר מאשר כל שוק אחר: אדם רוכש ספר תורה על מנת לקיים בספר זה מצוה. המוטיבציה שלו לקיים מצוה חייבת להיות עמוקה ביותר, שהרי הוא מוכן להשקיע סכום עתק יחסית לקיום מצוה זו. ועלינו לזכור: קיום מצווה זו אינו בדרך כלל בגדר 'מצוה חיובית', אלא הוא בגדר "מצוה רשותית". כלומר: אמנם נצטוונו במצות "כתבו לכם את השירה הזאת" (דברים לא, יט) שכל אדם יכתוב לעצמו ספר תורה, אולם כבר מצאו ראשונים פתחים המשחררים את האדם מקיום מצוה זו דווקא ע"י כתיבת ספר תורה על קלף (כגון, דעת

יו"הי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח" (טו). יש לחקור האם יש היתר לכוהנים ללכת על קברי צדיקים שהרי צדיקים אינם מטמאים או דילמא אסור לסמוך על זה.

הנה אמרינן בגמרא במסכת סוכה (דף כ"ה ע"ב) וכן בגמרא במסכת פסחים (דף צ"א ע"ב) שהאנשים הטמאים שלא היו יכולים לעשות את קרבן פסח ראשון, לחד שיטה נטמאו בארונו של יוסף ולחד שיטה בנדב ואבהו, ואלו היה צדיקים גמורים ואפילו הכי מטמאים, חזינן דצדיקים מטמאים, כך הביא ראייה זו המהרי"ל (סימן ר"ט), וכן בשו"ת אבני נור (יו"ד סימן תס"ו).

ובשו"ת בתי כהונה בית דין (סימן כ"ג) ומובא בפתחי תשובה (יו"ד סימן שע"ב) כתב: דמה שנהגו איזה כוהנים להשתטח על קברי צדיקים, אין להם על מה שיסמכו, דאם סומכים על מה דאיתא במדרש הובא בילקוט משלי (סימן ט') דאמר אליהו צדיקים אין מטמאים, הא כתבו התוספות בגמרא במסכת בבא מציעה (דף קי"ד ע"ב), וכן בגמרא במסכת יבמות (דף ס"א) דדחיה בעלמא הוא, ועיקר התירוץ משום דהיה מת מצוה.

ובדברי שאול לבעל השואל ומשיב (יו"ד סימן שע"ג ס"ק ד'), וכן בשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן רל"ג) בסופו הקשה מדעת עצמו מדברי הגמרא הנ"ל הביא ראייה דקברי צדיקים מטמאים מהא דאיתא בגמרא במסכת ברכות (דף כ"ה ע"ב) דרבי יוחנן בן זכאי אמר בעת פטירתו פני כלים משום הטומאה, והרי ריב"ז היה צדיק גמור ואפילו הכי אמר פני כלים משום הטומאה, אלא שמע מינה דקברי צדיקים מטמאים, ואין לדחות דמפני ענוותנותו אמר כן, דהיה בעת פטירתו ובע"כ היה מדבר אמת.

יו"הי בנסוע הארון ויאמר משה קומה ה"י (י לה)

איגוד חברות הביטוח מנה גניבת 15-20 ס"ת בשווי של כמיליון ל"י מבית-הכנסת הגדול בנתניה כאחת מעשר הגניבות הגדולות שבוצעו ב-1976. בעתון "מעריב" מיום 4.5.77 מובא שהסיכום השנתי של גניבת ס"ת ברחבי הארץ עולה ליותר ממאתים ספרי-תורה בשווי של יותר 25-מיליון ל"י. דו"ח משטרתי מאייר תשל"ז מאת מפקח נתן פלג מצביע על גניבת 200-ס"ת מתחילת 1976, כשהבולטת שבגניבות הייתה גניבת 17 ס"ת בנתניה באמצע אפריל 1976, 15 ס"ת בנהריה באמצע אוקטובר 1976 וגניבת 19 ס"ת בנתניה בסוף פברואר 1977.

אומרת הגמרא במסכת שבת (דף קט"ז ע"א) ת"ר פרשה זו עשה לה הקב"ה סימנין מלמעלה ומלמטה, ופליגי ב' תנאים בטעם הדבר.

יש לחקור האם מותר לכתוב בסוף הספר תורה את השם של הבעלים או לעשות איהו שהוא סימן היכר כדי שאם ייגנב ספר התורה ידעו למי הוא שייך, או דילמא אסור לעשות סימנים בתורה בלא ציווי משום דאסור להוסיף אפילו אות אחת בספר תורה.

הנה בשו"ת מהרש"ל (סימן ע"ג) כתב דמי שאומר שהכוונה של הסימניות בפרשה של ויהי בנסוע, שצריך לעשות שני נונים הפוכים אחד בתחילת הפרשה ואחד בסופה, תמה אני עליהם שהם כותבים בתורה ב' אותיות בתורה שלא לצורך ולפוסלה, שהרי אפילו אות אחת יתירה פוסל את הספר תורה. והקשה המהרש"ל: דהרי אמרינן בגמרא במסכת שבת (דף קט"ז ע"א) שעשה לו הקב"ה סימנים, אם כן חזינן שמותר לעשות סימנים בספר התורה? ותיירץ המהרש"ל: דכוונת הגמרא היא שעשו פרשה לפניה ולאחריה, אבל לא שיעשו שני נונים, דאם זו הייתה הכוונה מדוע לא הזכירו הרמב"ם והפוסקים כיון דמן התורה צריך לעשות כן, ואם כן מי שלא עושה שני נונים הרי שחסר בספר התורה, וקיימ"ל להלכה שספר תורה שחסר פסול, אלא שמע מינה דאין זה מעכב, ואין להם שורש ויסוד בגמרא, ואם כן אסור לעשות את זה דמוסיף לחנם אותיות מיותרות בתורה.

ולפי זה נראה שלפי שיטת המהרש"ל לכאורה יהיה אסור לכתוב שם סימן זוהו בספר תורה כדי שלא ייגנב, דהרי לפי דעת המהרש"ל כל אות בתורה אפילו לסימן פוסל את הספר תורה.

הנודע ביהודה בספרו שו"ת נודע ביהודה (מ"ק יו"ד סימן ע"ד) פליג על המהרש"ל: וכתב דבוודאי מי שמוסיף אות אחת בתורה בין הגיליונות או בריווח שבין הפרשיות לא פסול ואין לזה שום מקור בהלכה, וכל שכן כאן שאין להם צורת אותיות כלל, שהרי הנונין הם מנוזרים ואין להם צורת אותיות כלל ולא מקרי אות רק סימן בעלמא, ואטו אם נפל שריטה דיו בגיליון הספר, יפסל הספר, הא ודאי ליתא, א"כ בוודאי עדיף לעשות את הנונים הפוכים, דספר תורה שחסר אות אחת בוודאי פסול, א"כ

(סימן תשעב) שמי שחטף סדור תפלה מחברו חייב להתפלל שנית, כי התפלה הראשונה לא עלתה לו. אבל אפשר שזה רק ממידת חסידות.

לענייננו פירושו של דבר שהנזילות מצד רוכש הגזלה אינה חסומה לחלוטין. אמנם המסקנות מהני"ל הן שחובה על רוכש ספר תורה לבחון היטב מה מקור הספר, שמא הוא גזול. אולם הידיעה שבדיעבד מי שקרא בספר-תורה גזול יצא ידי חובתו עלולה להביא לחוסר העמקה בבדיקות המוקדמות, אם בכלל הן תעשינה.

ולהשלמת העניין יש לציין כי כיום בעקבות נידון הפוסקים מצאו דרכים אחרות לזהות את ספרי התורה וכך כותבים בעלי המכונים שמתמחים בזיהוי ספרי תורה: בישראל כיום שלושה מכוני זיהוי וסימון ספרי תורה בעלי מאגר ארצי המתבססים על סריקת וצילום יריעות הספר והכתב ויוצרים כעין "תעודת זהות" לספר התורה. תעודה המלווה את הספר בכל מהלך חייו ומבטיחה כי במידה וייגנב, ניתן יהיה לעלות על עקבותיו, כשיש לספר תורה תעודת זהות, קשה עד בלתי אפשרי למכור אותו.

מהו הסימון? אין כתב שזהה למשנהו. אפילו בספר שנכתב כולו על ידי סופר אחד. יש הבדלים מיריעה ליריעה ואפילו מעמוד לעמוד. כל ספר הוא ייחודי. וזוהי טביעת האצבע הייחודית לו

כיצד מתבצע הסימון? ע"מ לא לטלטל את הספר שלא לצורך מגיע לבית הכנסת איש צוות עם ציוד סריקה משוכלל שסורק מספר קטעים בספר. קטעים אלו מהווים את הדי.אנ.איי. של ספר התורה. אלו, הופכים לקובצי תמונה, אשר מצטרפים לנתונים יבשים אודות הספר, שם בית הכנסת לו שייך הספר, שם הספר (בדרך כלל שם התורם), מידות הספר, מידת היריעות ועוד מספר נתונים שביחד הופכים לתעודת זיהוי של הספר. התעודה נשמרת במאגר ממוחשב.

כיצד מתבצעת הבדיקה? כאשר מישהו מציע ספר תורה למכירה, פונה הרוכש הפוטנציאלי למכונים ומבקש לבדוק האם הספר רשום במאגר על שם המוכר. בדיקה קצרה מגלה היאג הספר נגנב או נמכר בידי בעליו.

השותה מים בימי הקיץ החמים כדי להתקרר או כדי שלא לאבד נוזלים האם צריך לברך כיון דאינו לצימא? הוכח מפרשת השבוע!

"לצימאוי" לאפוקי מאי, ומתרתת הגמרא לאפוקי האי מאן דחנקתיה אומצא הרי שלא הוציא הגמ' אלא כיון דלא נהנה כלל. וראיתי בספר אמרי נועם (תלמיד הגר"א) על הגמרא במסכת ברכות (דף מ"ד) בשם מורנו הגר"א שהיה אומר שאדם השותה תה בלא סוכר שאינו לצימא אינו מברך. ואולם לעני"ד אולי אפשר לומר שאין להוכיח לעניינינו שכל מה שהגר"א מדבר עליו שם זהו על אדם אחד השותה תה לרפואה ואינו רוצה בשתיית התה כלל רק אז אינו מברך. ואשמח לשמוע את דעת הת"ח שליט"א הקוראים ולומדים את הדברים וזכינו שהם מתפללים ונו"נ בזה.

ומו"ר הגר"ש וואזנר זצוק"ל בספרו שו"ת שבת הלוי (ח"ט סימן מ"ב) הביא מהספר מי באר מים חיים להגאון הצדיק ר' יוסף הופמן זצ"ל שהוכיח ג"כ דחנקתיה אומצא דווקא, אולם בשבחה"ל ציין להביאור הלכה מדויק מהראשונים כהגר"א דלאו דווקא ורק היכא שנהנה מברך, ומסיים "וכמדומני דכך סוגיה דעלמא" ע"כ, אלא דעדיין יש לדון היכא ששותה לקרר גופו אי יש בזה משום הנאת מעיו דלפי כמה פוסקים יש לחוש, ועכ"פ ספק הוא.

מו"ר הראשון לציון הגר"ע יוסף זיע"א כתב בספרו הליכות עולם (חלק א' עמוד שנא): השותה מים ביום חם מאד, והוא אינו צמא כלל, אלא שותה על מנת שלא יצמא, ושלא יאבד נוזלים בהליכותו בדרך כחום היום, אינו מברך ברכת הנהנין. וכן השותה מים בערב התענית, כגון סמוך לתחילת יום הכפורים, או תשעה באב, על מנת שלא יצמא ביום התענית, ובשעה ששותה אינו צמא כלל, אינו מברך ברכת הנהנין.

ולפני תקופה שמעתי בשמו של מו"ר הגאון ר' אשר וייס שליט"א שכל ששותה מים שדרך העולם לשתות לצמא אפילו אם הוא עצמו לא נהנה מזה חייב לברך, וכן פסק שאם שותה כדי למנוע צמא עתידי כגון כששותים כדי למנוע התייבשות חייבים לברך.

הראשון לציון מו"ר הגר"י יוסף שליט"א בספרו ילקוט יוסף בהלכות ברכות (עמוד תלג) כתב: השותה מים לצימא, מברך עליו שהכל, ואם שתה רביעית בבת אחת, מברך אחר השתייה "בורא נפשות רבות". ואם אינו צמא כלל, אינו מברך על המים כלל, לא ברכה ראשונה ולא אחרונה. אפילו אם שותה כדי לפטור המים שישתה באמצע הסעודה, כל שעתה אינו צמא לא יברך. וכן מי שנתקע לו מאכל בגרונו, ושותה מים כדי להעביר את האוכל, אינו מברך על המים לא בתחילה ולא בסוף. אבל

הרא"ש שיוצא אדם בקניית ספרי לימוד תורניים - עיי' שו"ע יו"ד ער, ב), על כן אין חובה על היהודי לרכוש לעצמו ספר תורה. אמנם אם רכש בוודאי קיים מצוה. אם העמידו לרשות הציבור בוודאי נחשב לו הדבר לצדקה גדולה - "עושה צדקה בכל עת (תהילים קו, ג) זה הכותב תורה, נביאים וכתובים ומשאלין לאחרים" (כתובות נ, א).

האם יוצא אדם חובת קריאת התורה בס"ת גזול? שאלה זו יש לחלקה לשנים, לכתחילה ובדיעבד. האם לכתחילה מותר לקרוא בס"ת גזול? והאם בדיעבד יצאו חובת הקריאה בו?

קריאת התורה כוללת בתוכה גם כן ברכת התורה. לגבי ברכה על חפץ גזול קובע התלמוד (ב"ק צד, א סנהדרין ו, ב) את הפסוק (תהילים י, ג) "בוצע ברך נאף ה'", ואין זה מברך אלא מנאץ. על כן אף אם יוצא אדם בקריאה בספר גזול אין הוא רשאי לברך עליה וכן פסק מרן בשולחן ערוך (או"ח תרצא, יא) בהלכה דומה שאע"פ שאדם יוצא ידי חובתו בקריאה במגילה גזולה, אין הוא רשאי לברך עליה, כשם שעל לולב גזול אין לברך (שו"ע או"ח תרמט, א).

בשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קט) כתב שיש מקום לחלק בין קריאת המגילה לקריאת התורה, שבעוד שבקריאת התורה הברכה היא על התורה ולא על מצות הקריאה ("אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו... נותן התורה") הרי במגילה הברכה היא על מצות הקריאה ("אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מקרא מגילה"). כשכא אדם לקיים מצוה בחפץ גזול ומברך על קיום המצווה - אין זה מברך אלא מנאץ, אולם כשאין הברכה על קיום המצווה - אפשר שעל כך לא נקבע שזה ניאוף. אע"פ"כ הוא פוסק שאין לברך לכתחילה.

לגבי קריאת המגילה פסק מרן להלכה בשולחן ערוך (או"ח תרצא, יא) שאם קרא במגילה גזולה יצא. הנימוק ההלכתי לכך הוא שכיון שיוצאים בקריאת המגילה שהיא תוצאה של קול, הרי קול אינו נגזל, ועל כן יוצאים ידי חובה במגילה גזולה. בספר יסודי ישורון מסכם שורה של בעלי תשובות המשווים דין קריאת התורה לדין מקרא מגילה, ופוסקים שבדיעבד הקורא בתורה גזולה יצא ידי חובתו. אמנם עיין בספר חסידים

"ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו" (יא ו).

איתא במשנה במסכת ברכות (דף מ"ד ע"א) השותה מים לצימא מברך שהכל נהיה בדברו. ובגמרא שם (דף מ"ה ע"א) דרשינן: "לצימאוי" לאפוקי חנקתיה אומצא דאם נתקע לו עצם בגרון ושותה מים כדי שיצא העצם אינו מברך.

וכן פסק להלכה מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן ר"ד) השותה מים לצימא מברך שהכל, אבל אם חנקתיה אומצא אינו מברך כלל, והטעם הוא מכיוון שאינו נהנה מהם.

יש לחקור אשם השותה מים בימות החמה הלוהטים לקרר את החום מעליו האם מברך על זה, האם זה נחשב לצימא או דילמא אינו מברך על זה דלא הויא לצימא.

הנה רבי אליעזר פאפו הפלא יועץ בספרו חסד לאלפים (סימן ר"ה ס"ק ד') כתב יש מסתפקים בשותה מים קרים בימות הקיץ שלא לצימא, אלא מפני כי יחס לבבו שאין ראוי לברך על זה.

וכן כתב הרה"ק מבוטשאטש מובא בספר ברכת אברהם מנהגי בעל האשל אברהם מבוטשאטש שצריך לזהר באם אינו צמא ושותה מים להקרר שיברך על מעט יין ויפטרונו, ולא יברך על מים לבדו מחשש ספק ברכה.

אבל בשו"ת פעולת צדיק (ח"א סימן פ"ג) חולק על כך: וסבירא ליה דאדם השותה מים בימות החמה כדי לקרר גופו אף על פי שאינו לצימא הרי זה מברך עליו דהא נהנה ממנו, ומביא שכך מצא בכ"י הרב פרי"ח ז"ל. והביא ראיה לדבריו: מהא דמקשה הגמרא במסכת ברכות (דף מ"ה)

השותה מים כדי לסייע לבלעית תרופה, כתב רבינו יוסף חיים זיע"א בספרו בן איש חי (שנה א' פרשת מטות אות י"ב) שאין זה נחשב שתייה לצימא, ולא יברך.

וכן כתב מו"ר הגרש"ה וואזנר זצוק"ל בספרו שו"ת שבט הלוי (חלק י' סימן פ"ג) שמי שצריך לשתות מים בתשעה באב כדי לבלוע כדור, לא יברך עליהם, כיון שמטרת שתייתו היא כדי לבלוע את הכדור, והוא אינו רוצה ליהנות מזה.

מאידך דעת הגר"ש אלישיב זצוק"ל (אשרי האיש חלק א' פרק ל"ו אות י"ט) שלכאורה צריך לברך, מפני שסוף סוף נהנה, אבל אם שותה מים רק כדי להעביר את מרירות התרופה, לפי כל השיטות אין לברך עליו.

השותה תה ללא סוכר כדי שלא לצאת מביתו בלא משקה בגופו, אבל אינו צמא ואין לו הנהנה בלי סוכר, כתב בספר אמרי נועם (ברכות מ"ה עמוד א') בשם הגר"א שאינו מברך.

ולגבי אדם ששותה מים כאשר אין לו הנאת החיך כגון אדם החולה בקורונה, עיין מה שכתבתי באריכות בספרי "מחצתי ואני ארפא".

מדוע המתלוננים בכו על האוכל שהיה להם במצרים בלשון עתיד אשר נאכל במצרים, הרי הם כבר יצאו ממצרים?

ופירש רש"י: ומביאים את הפרפראות להמשיך אכילה כגון פרגיות ודגים, והוא שאמרו שאין להם פרפראות להמשיך תאוות המאכל שיתאוו לאכול את המן, והיינו התאוות שיתאוו דברים שיהיה להם תאוות המאכל, ולפי זה אתיי שפיר לשון הכתוב זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים שהוא לשון עתיד, והיינו לפי מה שפירש"י שפרפראות הם דגים שאוכל קודם הסעודה כדי להמשיך תאוות המאכל, וז"ש את הדגה אשר נאכל פגרוש ע"י הדגה נמשך תאוות המאכל אשר נאכל.

רבינו שלמה גאנצפריד זצוק"ל בספרו אפריון כתב: שלעם ישראל היה שפע כל כך גדול של דגים ולא היה להם מה לעשות עם הדגים הללו לכן הם התחילו למלוח את הדגים כדי לשמר אותם (אולי לא לעשות בלא תשחית), ולכן הם היו יכולים לומר נאכל מהם בלשון עתיד, ולכן אמרו הדגה, משום דנקיבה מליחה מעלי.

אדם שיוצא ידי חובת קידוש מאחר האם צריך לכסות את החלות מכיוון שבפועל הוא אינו עושה קידוש? הוכח מפרשת השבוע!

לטעם השאלות בתוספות וברשב"ם שם, דהוא דתיתי סעודתה ליקרא דשבתא, נמי הוא כן, דהא ליקרא דשבתא הוא לגלות את הלחם רק כשרשאים וצריכין לבצוע המוציא לאכול, דהא אף האוכלים על שולחנות האחרים לא הותרו לאכול עד אחר שיצאו בהקידוש ששמעו מהמקדש על היין הפת דעל השולחן שלפניו, אף שהיה הקידוש על שולחן אחר, וכל מה שהיה שייך להסתפק, היה לטעם הירושלמי שהביא הטור בסימן רע"א שלא יראה הפת בושנתו שאין מקדשין עליו אלא על היין, וכיוון שהם לא עשו קידוש, אלא יצאו ממי שקידש על שלחן אחר, לא ניכר כל כך על שאר השולחנות מאיזה קידוש יצאו, אם מקידוש שעל היין או על הפת, אבל מסתבר דגם זה נחשב היכר דאין הם מקדשין על הפת, דאם לא מחמת שרוצים לקדש דווקא על היין, היו מקדשין על כל שולחן ושולחן על הפת בפני עצמו, דבשביל ברוב עם לא מסתבר להצריך לחכות עד אחר שיהיו מוכנים כולם בנטילת ידיים, לשמוע הקידוש מאחד, אלא וודאי מה שלא קידשו הוא משום דשולחן ההוא איכא יין, ומקדש על היין, ולכן נמצא שלפי כל שלושת הטעמים, צריך לכסות הפת שעל כל השולחנות.

ובספר לקט יושר (ח"א או"ח עמוד נ" ענין ה') כתב והבחורים אין להם מפה על לחם שלהם, וכן לחתונות אין צריך מפות לפרוש על כל הלחם רק לפני מי שעשה קידוש.

והגרש"י אורבאך זצוק"ל בספר שולחן שלמה (סימן רע"א ס"ק ט"ז) כתב לעניין מי שיושבים בשולחנות נפרדים, כגון בישיבה אם חייב כל אחד לכסות את החלות שלפניו בשעת קידוש או דסגי במה שהמקדש מכסה את החלות שלפניו, הנה לפי הטעמים של יוקרא דשבתא או זכר למן מסתבר שנכון לכסות, גם אפשר דסגי בזכר למן של המקדש בלבד אולם לפי הטעם שלא יראה בושנתו אולי יש לחלק בין הטועם מן היין למי שאינו טועם אמנם למעשה נוהגים להקל.

האם אפשר לכסות את החלות עם מפה שקופה או מפה עם חורים? הוכח מפרשת השבוע!

ובתהילה לדוד (סימן רע"א ס"ק י"ג) כתב דאין כוונתו לומר דבעינן דווקא מפה לבנה, אלא הכוונה דבעינן דווקא מפה כבושה שלא אכלו עליה, אבל במראה לבנה אין קפידה.

הנה בספר ברית עולם דיני קידוש (ס"ק ל"ה), כתב שבקידוש אי אפשר לכסות את החלות במפה שקופה מכיוון ששייך הטעם שלא יראה בושנתו. ומו"ר הגרש"י אורבאך זצוק"ל בספרו הליכות שלמה (סימן רע"א ס"ק ט"ז) כתב דנראה דאין הכוונה מפה שאין נראה דרכה החלות אלא דגם מפה שקופה בשם כיסוי נקראת, ואין בזה חשש שהפת רואה בושנתו, כיון

בשאר משקים, כגון בירה ומיץ וכדומה, אף אם שותה אותם כשאינו צמא, מברך עליהם שהכל. שהרי החיך נהנה בשתייתם.

ולגבי אדם השותה מי סודה שאין להם טעם עצמי, רק שיש בהם גזים, דעת מו"ר הגר"י קרליץ זצוק"ל בספרו חוט השני (ריבית עמוד קל"ו, ברכות עמוד קצ"ד) שאין כל בני אדם ואין כל העיתים שווים בזה, והמרגיש בשתייתם נעימות נחשב שנהנה מן המים, ואין צריך דווקא טעם עצמי כמו סוכר, ויברך ברכת הנהנין אף כששותה שלא לצימא.

ומבואר בדבריו שמי סודה נחשב כשאר משקים לעניין זה שאם שותה אותו שלא לצימא, וכן אם רוצה להעביר דבר העומד בגרונו, גם יש לברך עליו שהכל נהיה בדברו.

מאידך גיסא דעת מרן ראש הישיבה הגר"א שטיינמן זצוק"ל בספר שלמי תודה (הלכות ברכות עמוד י"ז) שמי סודה דינם כמים לעניין זה, כיון שהם מים בעלמא ואין הנאה לחיך מתוספת הגז.

"זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים" (יא ה)

ויש להקשות: מדוע המתלוננים בכו על האוכל שהיה להם במצרים בלשון עתיד אשר נאכל במצרים, והם לא אמרו אשר אכלנו הרי הם כבר יצאו מארץ מצריים, והם נמצאים עכשיו במדבר?

החיד"א בספרו פני דוד (בהעלותך) בשם הרב המופלא מהר"ח בכ"ר דוד אבולעפיה זללה"ה כתב: על פי מה דאיתא בתוספתא דגים וביצים וגבינה בכפרים אינם צריכים מחשבה, פירוש שהוא מועט, ובלי מחשבה הו"ל אוכל, אבל בעיירות צריך מחשבה לפי שיש ריבוי בשר וזה מה שאמר הכתוב זכרנו וכו' שהיינו צריכים לומר שנאכל לכדי שיחשב אוכל דהיה ריבוי בשר וצריך מחשבה לאשוויי אוכל.

הפנים יפות מבאר: ע"פ מה שאומרת הגמרא במסכת ברכות (דף מ"ב ע"א) בירך על הפרפת שלפני המזון, פטר את הפרפת שלאחר המזון,

"וברדת הטל על המחנה ירד המן עליו" (יא ט)

כתב מרן להלכה בשולחן ערוך (או"ח סימן רע"א ס"ט) צריך לכסות את החלות המונח על השולחן בשעת קידוש.

ויש לכך כמה טעמים: 1. הטור (סימן רע"א ס"ק ט') בשם הירושלמי כותב: כדי שלא יראה הפת בושנתו פירוש שהוא מוקדם בפסוק והיה ראוי להקדימו בברכה ומקדימים בברכת היין. 2. עוד כתב הטור: ואני שמעתי טעם לעשות זכר למן שהיה מונח כמו בקופסא טל למעלה וטל למטה וזכר לזה נותנים מפה תחת הפת ואחרת על גביו. 3. טעם נוסף שכתב הטור: משום יקרא דשבתא דהיינו כדי שיתראה כאילו הובא עתה הפת לאחר הקידוש לכבוד שבת.

יש לחקור אדם היוצא ידי חובת קידוש על ידי אדם אחר האם צריך לכסות את החלות המונחים לפניו, שהרי אדם זה אינו עושה קידוש אל יוצא ידי חובת הקידוש על ידי מישהו אחר, או דילמא אף מי שאינו מקדש צריך לכסות החלות המונחים לפניו.

והנה מו"ר הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל בספרו שו"ת אגרות משה (או"ח חלק ה' סימן כ') הסתפק במקום שיש הרבה אנשים שאוכלים על הרבה שולחנות, כגון בישיבה שכל הבחורים אוכלים בחדר גדול אחד, ועל כל שולחן איכא לחם משנה, אבל יין לקידוש נותנים רק על שולחן אחד אשר שם מקדש בחרו אחד, ואותו הבחור מוציא ידי חובת קידוש את כל הבחורים שנמצאים בחדר, אשר בכל השולחנות, האם צריך לכסות בשעת הקידוש את החלות שעל כל השולחנות או שרק החלות שעל שולחן המקדש צריך לכסות. והגר"מ פיינשטיין זצוק"ל מסיק שצריך לכסות גם את החלות הנמצאות על כל השולחנות שבחדר: לא מבעיה לטעם זכר למן שהיה מונח כבקופסא, טל למעלה וטל למטה, שהרי הוא טעם היש מפרשים בתוספות בגמרא במסכת פסחים (דף ק ע"ב ד"ה שאין) שהוא עניין לחם המשנה מצד עצמו, לא מצד הקידוש דווקא, אלא אף

יש לחקור האם אפשר לכסות את החלות במפה שקופה או דילמא חייבים לכסות דווקא במפה שאינה שקופה.

הנה הר"י אבן שועיב תלמידו של הרשב"א בספרו אחד מן הראשונים (בהעלותך) כתב שצריך להניח החלות בין שני מפות לבנות, משמע מדבריו דבעינן דווקא כיסוי שאינה שקופה.

וכן האליה רבה (או"ח סימן רע"א ס"ק ט"ז) הביא בדבריו בשם רבי מנחם בן אהרן בן זרח בספרו צידה לדרך (מאמר ד' כלל א' פרק ה') שצריך לכסות את החלות במפה לבנה.

ומעליו, גם אנו מכסים את החלות מתחתן ומעליהן. עיין טור (סימן רע"א) ובי"י שם. וכן התוספות בגמרא במסכת פסחים (דף ק' ע"ב ד"ה "שאיין") מביאים: "ויש מפרש: זכר למן, שלא היה יורד בשבתות וי"ט, והיה טל מלמעלה ומלמטה והמן בינתיים".

נפקא מינא להלכה בין הטעמים השונים הנ"ל, בכמה דינים: א – מי שאינו מקדש על היין כגון: המקדש על הפת בסעודה ראשונה ושנייה או הסועד סעודה שלישית. לפי הטעם: "שלא תראה הפת בושטה" – אין צריך לכסות את החלות. ואילו לטעם: לעשות זכר ל"מן" וכן הביא רבנו יוסף חיים זיע"א בספרו בן איש חי (ש"ש פרשת בראשית סעי' כ'), וכן במשנה ברורה (סי' רע"א ס"ק מ"א), ובכף החיים (שם ס"ק נ"ב – נ"ד). או לטעם שיהיה ניכר שזה שולחן שבת – צריך לכסות. וכן נוהגים: ב – גילוי החלות המכוסות – ע"פ הטעם: "שלא תראה הפת בושטה" – יכול לגלותן מיד אחרי שברך על היין. ואילו לטעם: כדי לעשות זכר ל"מן" או כדי שיהיה ניכר שזהו שולחן שבת – צריך לגלותן רק סמוך לברכת "המוציא". וכן נוהגים וכ"כ המשני"ב (סי' רע"א ס"ק מ"א), וכה"ח (שם ס"ק נ"ב). ג – כדי לעשות זכר ל"מן" וכדי שיהיה ניכר שזה שולחן שבת – אינו צריך לכסותה לגמרי, ואילו לטעם: "שלא תראה הפת בושטה" – צריך לכסותה לגמרי. וכן נוהגים ועיין בטור בשם הירושלמי (סי' רע"א) שזכר למן יש לכסות הפת כקופסא, והיינו משני צדדים, אך לטעם שלא תראה בושטה צריך לכסות לגמרי. ועיין עוד באריכות בשו"ת קול אליהו (שבת פרק ט' שאלה כ"ח). ד – לכסות את החלות בכיסוי שקוף או אטום – לפי הטעם של זכר ל"מן" וכדי שיהיה ניכר שזה שולחן שבת – יכול לכסות בכיסוי שקוף, ואילו לטעם: "שלא תראה הפת בושטה" – צריך כיסוי אטום דווקא. ה – לטעם הראשון – "לכבוד סעודת שבת" צריך שתי מפות, ולטעם השני – "שלא תראה הפת בושטה", מספיק מפה אחת על האוכל, ואילו לטעם השלישי – צריך לשים מפה גם למטה וגם למעלה, זכר למן שהיה מכוסה מלמטה ומלמעלה. וכן נוהגים.

האם אפשר לקיים מצות לחם משנה בחלה שאולה? הוכח מפרשת השבוע!

לכל דהפת אסור באכילה, ובוה לא מועיל לחם משנה, אם לא ע"י שהוא צורך מצוה לא נחשב פת האסור באכילה דפת שאפה עכו"ם לעצמו מותר לישראל לצורך מצוה, אמנם פת שאולה שמצד עצמו ראוי באכילה, אף שאינו שלו מועיל לחם משנה, ואף דאינו שלו כבמן סגי דאינו רק זכר למן.

וכן הגר"ש אורבאך זצ"ל בספרו הליכות שלמה (סימן רע"ד ס"ק א') כתב ואם שואל משכנו חלה לחם משנה על דעת שיחזירו לבעליו מיד אחר הברכה צע"ק דאולי בעינן שיהיה דומה לחם משנה של המן במדבר שהיה ראוי לאכול משניהם, ואילו לחם זה ששאל מהשכן אם חייב להחזיר אותו לחם, הרי אסור לאכול משום גזל. ולאחר מיכן נשאל מו"ר הגר"ש אורבאך זצ"ל על מה שנוהגים בישיבות שיש בכל שולחן מספר חלות קטנות כמספר היושבים שם חלה לכל סועד, וכל אחד עושה לחם משנה על חלתו ועל חלת חברו והחלה היא חלה שאולה? והשיב מו"ר זצ"ל: שאף על פי שאינו שלו, מכל מקום יכול לברור איזה חלה שרוצה מבין כולם, ולכן יכול שפיר לברך על שתים ואח"כ לאכול אחד מהם. האדמו"ר מצאנז-מקלויזנבורג זצוק"ל בספרו שו"ת דברי יציב (חלק א' סימן קכ"ח) כתב בפשיטות שיכול לעשות לחם משנה על חלה שאולה, אף שאינו יכול לבצוע עליה, דכיון דהאי ילפותא לא הוי ילפותא גמורה שיהיה ממש כעין לחם משנה, רק זכר בעלמא, וכיון דהוי רק זכר בעלמא ודאי שיוצא בחלה שאולה, דומיה דסוכה, דהוי זכר לעניי כבוד, ויוצאים ידי חובה בסוכה שאולה. ועוד כתב הדברי יציב סברה להקל: דכיון דמנהגי דקימ"ל שבוצע רק אחד פשוט דיוצא ידי חובתו בשאולה אף שאינו יכול לבצוע אותה.

אדם הרואה ברחוב מודעה להתפלל על חולה האם יש לו חיוב להתפלל על החולה? הוכח מפרשת השבוע!

מדברי הגמרא אנו רואים שיש חיוב גמור לבקש רחמים על חברו ואם אינו עושה כן הרי הוא חוטא, ומסתמא החיוב משום לא תעמוד על דם רעך.

ובשפתי חכמים (שם) כתב בטעם שנקרא חוטא: לפי שביטל את מצות ואהבת לרעך כמוך, ועוד שביטל מצות גמילות חסדים שבגופו, ועוד שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, וכשלא התפלל על חברו, ביטל את מצוות הללו.

ואולם המאירי על דברי הגמרא במסכת ברכות (שם) כתב וז"ל: ממדות החכמים ומטכסיסיהן שלא יהא אחד פורק עול ומתייבש מעניינים הצריכים לחברו אמרו ז"ל כל מי שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר "גם אנכי חלילה לי מחטא להי' מחזול להתפלל בעדכם",

שהעיקר היא שהלחם יהיה מכוסה, וגם הפת זקוק לקידוש על היין וגם צריכים שהקידוש יהיה במקום הסעודה, ואולם בספר במנחת שבת בשו"ת מנחה (סימן ע"ז) כתב לא לכסות במפה שיש בה נקבים שלא יהא נראה הפת דרך הנקבים.

ובספר שמירת שבת כהלכתה (פרק מ"ז הערה קט"ז) כתב בשם הגאון רבי שלמה זלמן אורבאך זצ"ל דלהלכה מהני מפה שקופה כדי לכסות את החלות בשעת קידוש.

וכן בספר אשרי האיש (חלק ב' עמוד קכ"ה) כתב בשם הגרי"ש אלישיב זצ"ל דמהני מפה שקופה לכסות את החלות.

ומו"ר הראשון לציון הגר"מ אליהו זיע"א הביא בספרו מאמר אליהו דינשם שלושה טעמים לכיסוי החלות במפה: א. לכבוד סעודת שבת יש לכסות את השולחן. ומטעם זה יש לכסות גם את החלות עד תחילת הסעודה כדי שיהיה ניכר שהשולחן נערך לכבוד שבת. ועל כן מכסים את החלות בזמן הקידוש ומגלים אותן רק אחרי. וכך מובא בטור (סי' רע"א), וז"ל: "וכשישב לאכול יהיה לו מפה פרוסה על הלחם, דתניא – אין מביאים את השולחן אלא אם כן קידש. ואם הביא – פורס מפה ומקדש, אף על פי שצריך שיערך שולחנו מבעוד יום, ודאי צריך שיהיה ערוך ומסודר במקום אחר. ומכל מקום אין מביאים אותו לפניו אלא עד אחר הקידוש, כדי שיהא ניכר שבא לכבוד שבת, הלכך אם הביאוהו קודם הקידוש – פורס עליו מפה כאילו אינו כאן, ומקדש ומסיר המפה". וכבר התוסי' (פסחים ק' ע"ב ד"ה "שאיין") מוסיפים עוד טעם לפריסת המפה, וז"ל: "והטעם מפורש בשאלתות כי היכי דתיתי סעודתה ביקרא דשבתא", כלומר שהאוכל יוגש בכבוד. ב. כדי ש"לא תראה הפת בושטה". שהרי אנו מקדימים לקדש על היין ומאחרים לברך על החלות העשויות מחיטה. ואין זה כפי הלשון בפרסוק: "ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה" וכו', שהחיטה קודמת לגפן. וכן כתב הטור (בסימן רע"א), וכן כתב בספר כף החיים (אות נ"ב, נ"ד). ג. בוצעים על הפת זכר ל"מן" שאכלו בני ישראל במדבר, וכפי שהיה המן מכוסה בשכבת הטל מתחתיו

"וברדת הטל על המחנה ירד המן עליו" (יא ט).

יש לחקור האם שתי החלות של לחם משנה צריך להיות שלו שיהא ראוי לאכילה ואם שאל חלה אחת אינו יוצא או דילמא אפשר לצאת ידי חובה אף בחלה שאולה.

הנה הגר"מ פרלמוטר זצ"ל בספרו אבן שוהם (סימן ז') מחדש שצריך ללחם משנה לחם שלו דווקא שיכול לאכול, אבל אם אינו שלו ששאל את זה משכנו ואינו יכול לאכול את הלחם לא מועיל לחם משנה. והביא ראייה: ממה שכתב המחצית השקל (בסימן שכ"ה סעיף ד') על מה שכתב מרן בשולחן ערוך שאם אפה עכו"ם בשבת לעצמו, יש אוסרים ליהנות מזה, ויש מתירים, ובשעת הדחק או לצורך מצוה יש לסמוך על המתירים, ופירש שם המגן אברהם שהכוונה של שעת הדחק היא: כגון אדם יחיד הדן בכפר ואין יהודי נוסף בכל הכפר, ולכן אינו יכול לשאול מחברו היהודי בכה"ג מותר לשאול לחם מעכו"ם לצורך לחם משנה, והמחצית השקל הביא דבספר ע"ש כתב אמנם בשעת הדחק ולצורך לחם משנה יש להקל, עכ"ל. אם כן משמע אפילו יש לו פת ואפילו שלם כיון שאין לו לחם משנה התיירו, עכ"ל, הרי מבואר מזה דאין יוצאים בשאול בחלה של לחם משנה, דאם נימא דיוצא ויוכל להחזיר את הלחם לאחר בציעת הפת להמשאל, אי"כ אין זה רבותא כלל דודאי היה מותר אפילו שלא בשעת הדחק דאין חשש של פת עכו"ם כיון דלא יאכלנה ויחזירנה אח"כ להעכו"ם, ואי"כ ש"מ דגם החלה השנייה של הצירוף ללחם משנה יש לה הדין של חלה אחת שיוכל לאכלה.

והגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו שו"ת תשובות והנהגות (כרך ב' סימן קע"א) הקשה על ראייה זו: ובעניי לא מצאתי מדברי המחצית השקל הוכחה כלל, דשם מייירי דלא מהני לחם משנה כיון שאינו ראוי לאכילה

"ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה" (יב ג).

יש לחקור מי שרואה מודעה בעיתון או שהולך ברחוב ורואה מודעה עם בקשה מהרבים על חולה שיתפללו עליו האם יש לו חיוב להתפלל האם הוא בכלל מה שאומרת הגמרא במסכת סנהדרין (דף ע"ג ע"א) מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר, או חיה גוררתו, או לסטים באין עליו, שהוא חייב להצילו, תלמוד לומר לא תעמוד על דם רעך, אם כן חזינן שכאשר חברו נמצא בסכנה צריך הכל לעשות להצילו, ואם כן ה"ה להתפלל יש לו חיוב או דילמא אין חיוב להתפלל על חולה.

הנה איתא בגמרא במסכת ברכות (דף י"ב ע"ב) אמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חברו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר "גם אנכי חלילה לי מחטא להי' מחזול להתפלל בעדכם",

הובא בפוסקים הלכה זו שיש חטא מי שאינו מבקש כיון דזה לא שייך לכל אחד.
ובערוך השולחן (סימן רט"ו ס"א) כתב כששומע שעושים מי שברך לאחד, נכון לענות אמן ובה מקיים מצות ואהבת לרעך כמוך ולכן עונים אמן אחר הרחמן, נמצא דכל שכן אם מתפלל ואומר תהלים עבור חולה, שמקיים בזה מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך.

מדוע משה רבינו לא התפלל על מרים אלא רק אחר שאהרן ביקש ממנו?

עוד נראה לתרץ על פי מה שכתב האור החיים הקדוש בפרשתן על הפסוק ויפן אהרן והנה מצורעת לא היה צריך לומר הדבר אחר שכבר אמר והנה מרים מצורעת וגו' ולפי דבריהם ז"ל ספרי שאמרו שגם אהרן נצטרע, ירצה לומר הנה היא עדיין מצורעת ולא פרח ממנה כאהרן, ואמרו עוד חז"ל (שם) שדווקא כשהיה פונה הייתה מצורעת וכשהיה מחזיר פניו הייתה פורחת ממנה, ולפי דבריהם צריך לומר כי משה לא היה מביט במרים לדעת מה היא, שאם לא כן ממה נפשך קשה.
עוד נראה לתרץ על פי מה דאיתא בגמרא במסכת עירובין (דף נ"ד ע"א) אמר רבי יהושע בן לוי החש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר כי לוית חן הם לראשך, חש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר וענקים לגררתך, חש במעיו יעסוק בתורה, שנאמר רפאות תהי לשרך, חש בעצמותיו יעסוק בתורה, שנאמר ושקוי לעצמותיך, חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר ולכל בשרו מרפא, לכן חשב שילמד לזכותו של אהרן שתתפא, ובפרט לפי מה דמבואר בגמרא במסכת ערכין (דף ט"ו ע"ב) אמר רבי חמא בר' חנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה, שנאמר מרפא לשון עץ חיים, ואין לשון אלא לשון הרע, שנאמר חץ שחוט לשונם, ואין עץ אלא תורה, שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה וכו' לכן לא התפלל עליה עד שאהרן ביקש שהתפילה שלו יותר מועלת.

מתי צריכים לקום מפני גר זקן האם כשיעבור שבעים שנה מעת שנולד, או מרגע שהתגייר? הוכח מפרשת השבוע!

אלא אשתו (מועד קטן דף ז ע"ב) הלא אלו שנשאו קרובותיהם צריכים לפרוש מהם, ועל כרחך דגר שנתגייר כקטן שנולד דמי.
וכבר הקשו המפרשים על דברי המשך חכמה, שהרי מפורש בספרי (פרשת בהעלותך פסוקה ז) וישמע משה את העם בוכה למשפחותיו. היה רבי נהוראי אומר מלמד שהיו ישראל מצטערים בשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות, שהיה אדם נושא את אהרן ואחות אביו ואחות אמו, ובשעה שאמר להם משה לפרוש מן העריות היו מצטערים. וכיוצא בזה כתבו בדעת זקנים מבעלי התוספות (במדבר יא כז) אלדד ומיידד אחי משה היו, כי כשנתנה תורה ונאסרו על העריות פרושו כלם, שנאמר וישמע משה את העם בכה למשפחותיו, ודרשינן על עסקי משפחותיו, וגם עמרם אבי משה פירש מיוכבד שהייתה אשתו ונשא אשה אחרת והוליד ממנה אלדד ומיידד. ומצאתי קונטרס מר' עמרם שהביא מר' הלל שהיה מאריך ישראל, אני הלל ראיתי קבר אלדד ומיידד, והיה כתוב עליהם אלדד ומיידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם.
והנה אמרין בגמרא במסכת בבא בתרא (דף קטו ע"ב) נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן, ולימא עד יעקב? אמר אביי גמירי דלא כלה שבטא. ומפורש שבהר סיני לא היו לישראל דין גר שנתגייר כקטן שנולד, דאי אמרינן שבהר סיני היו להם דין כקטן שנולד, אי"כ אין נחלה ממשמשת עד ראובן, וכ"ש שלא עד יעקב, אלא מפסיקה בהר סיני.
ובעיקר קושיית החת"ס מנין למדים זה שגר שנתגייר כקטן שנולד, ציינו המפרשים את דברי הראב"ן בגמרא במסכת יבמות (דף כב ע"א) שכתב ואסמכתא לגר שנתגייר כקטן שנולד, מיואת הנפש אשר עשו בחרן, ואמרינן בבראשית רבה אברהם מגייר את האנשים, ושרה את הנשים והפסוק מעיד שאברהם ושרה שגיירו עשו אותם, ולא יולדיהם, עכ"ל.
ויש להעיר שבגמרא במסכת סנהדרין (דף צט ע"ב) מבואר אמר ריש לקיש כל המלמד את בן חברו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. והנה בבעל הטורים (דברים כד יז) כתב על הפסוק 'לא תטה משפט גר יתום', ולא אמר גר ויתום, לומר לך גר שנתגייר כקטן שנולד דמי. כלומר שכל גר הוא גם יתום.

להתפלל בעדכם וכן הוא אומר ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי, משמע שאין זה חיוב גמור, זה תכסיס של חכמים לזרז להתפלל.
הגאון רבי ישעיה ברלין זצ"ל בספר אומר השכחה (אות נ"ט) הקשה על דברי הגמרא מה הסבר הלשון, "כל שאפשר" וכי היכן מצינו צד שאי אפשר.
ומתוך: דמיירי שהמתפלל הוא צדיק גדול שתפלתו נשמעת כמו רבי חנינא בן דוסא, ועל אלו נאמר כל שאפשר לו לבקש רחמים וכו', ולכן לא

"ויאמר אהרן אל משה בי אדוני אל נא תשת עלינו חטאת וגו' אל נא תהי כמת וגו' ויצעק משה אל ה' לאמר אל נא רפא נא לה"
יש להקשות: מדוע משה רבינו לא התפלל להקב"ה על מרים אחותו לפני שאהרן ביקש ממנו, האם משה לא ראה שמרים אחותו נמצאת בצער? הכלי חמדה בפרשת תזריע (ס"ק ד) כתב: שלכן משה רבינו לא התפלל מקודם להקב"ה לפני בקשתו של אהרן מכיוון שמשה רבינו זר היה והיה מוטל עליו לקיים הפסוק דהשמר בנגע הצרעת לשמור ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים, לכן לא רצה לעשות בזה שום פעולה עד שיבקשהו אהרן להתפלל, ואם כן הרי מקיים בזה ככל אשר יורו אתכם הכהנים, כיון דאהרן ציווה לו לרפא אותה על ידי תפלתו מקיים מצוה זו. ואולם יש להקשות על דברי הכלי חמדה: מדברי הגמרא במסכת שבת (דף סז ע"א) וכן מדברי הגמרא במסכת סוטה (דף ל"ב ע"ב) על דברי הפסוק בפרשת תזריע "וטמא טמא יקרא" צריך להודיע צערו לרבים, ורבים יבקשו עליו רחמים שמשמע שצריך לבקש מאחרים שיתפללו עליו, משמע שמותר, ואפשר דרק קודם הליכת לכהן יש איסור ולא אחר כך וצריך עיון.

עוד נראה לתרץ: על פי מה שמביא רש"י בפרשת השבוע (פרק י"ב) מפני מה בשביל אחותו הוא מאריך בתפלה, אבל בשבילנו אינו מאריך בתפלה, לאחרונים. כן לא רצה להתפלל עד שאהרן ביקש ממנו.

"וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד ומיידד מתנבאים במחנה" (יא כז)
גר שנתגייר בהיותו בן שלושים שנה, ועתה עברו ארבעים שנה והוא בן שבעים שנה, האם צריך לקום מפניו, כפי שמבואר בדברי מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן רמד ס"א) מצוה לקום מפני שיבה, דהיינו בן שבעים שנה. או שמא אין מחשיבים את שנותיו אלא משעה שנתגייר, ואם כן כאשר הוא בן שבעים, אינו נחשב אלא כבן ארבעים, ולא יצטרך לקום בפניו אלא כשהיה בן מאה?
הגרי"י זילברשטיין שליט"א כתב בספרו חישוקי חמד (ע"ז סד ע"א): שבשאלה זו כבר הסתפק היד שאול (יו"ד סימן רמד אות ב) גר שנתגייר בעת זקנותו ואינו חכם, ומפני גוי זקן אינו חייב לעמוד רק להדר אותו בדברים, וא"כ גם בפניו אינו חייב לעמוד, או דילמא כיון שכעת הוא בן שבעים שנה צריך לעמוד מפניו.

ובשו"ת פני מבין (סימן כג) כתב שבנו הקשה לו, שלספיקת היד שאול גם למניין אינו יכול להצטרף? והשיב לו שזה פשוט וברור דאין הפירוש כקטן שנולד דמי שהוא קטן גמור. אלא פירושו שהוא מותר בעריות מצד אביו, שהוא כקטן הנוול בקדושה, וכן פירש רש"י בגמרא במסכת סנהדרין (דף נח ע"א ד"ה שהורתו) גר שנתגייר כקטן שנולד עכשיו, בלא אב ואם וקרובים דמי, ואין עליו קורבה מקודם לכן. הרי שרק לענין קורבה הווה כקטן שנולד ולא לגבי שאר הדברים.

בחידושי חתם סופר במסכת עבודה זרה (דף סד ע"א) כתב וז"ל: יגעת הרבה ולא מצאתי מני"ל לרבנן הא דגר שנתגייר כקטן שנולד, ומותר באחותו ובתו ואמו, והלא פי' גזל הגר אפשר דקאי אשתוקי ואסופי ישראל, או עבד משוחרר דמעיקרא חמור והשתא אדם, כדאיתא במסכת קידושין (דף סב ע"ב) ואפשר ה"ה למ"ד גוי אינו מטמא באהל אי"כ מעיקרא אינו אדם ועכשיו פנים חדשות, ודוחק ומכ"ש לרבנן דלית להו דרשא אתם קרויים אדם צע"ג.

ובמשך חכמה (דברים ה כז) כתב שזה נלמד מהפסוק 'שובו לכם לאוהליכם'. למסתמא היה לוצאי מצרים נשים הרבה, שהיו מאותן שאין בני נח מזהירים עליהן. ועמרם יוכיח שגדול הדור היה ונשא דודתו. ואיך אמר רחמנא אחר מתן תורה 'שובו לכם לאוהליכם' ואין אוהלו

לאחר עספר שנים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, פאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.
מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.
ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזכו" הרבים לבריאות אושר נחת וז"ק ולע"ג קרובים וידידים.
המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448
ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום גם בביט בטלפון: 052-8144488